

**DIE VORMING VAN 'N EIETJDSE AMPSBEGRIP:
JESUS SE OPROEP TOT DISSIPELSKAP**

Robert Johannes Jones

**Voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die graad Philosophae Doctor (PhD) in
die Fakulteit Teologie aan die Universiteit van Pretoria**

Promotor: Prof dr E Van Eck

30 April 2010

VOORWOORD

Wanneer 'n studie soos hierdie afgehandel word, dan besef 'n mens dat jy dit nie alleen kon doen nie – dis slegs moontlik met God se genade. Verskeie mense op jou lewenspad het 'n rol gespeel in jou vorming wat dit op die ou end moontlik gemaak het om hierdie studie te kon afhandel. Dit is onmoontlik om almal op te noem, maar tog is dit nodig om 'n paar persone uit te sonder wat hierin 'n reuse aandeel gehad het.

- Dank aan ons Hemelse Vader vir die roeping om in sy diens te staan en ook vir die krag en genade om hierdie studie te kon aanpak en dit te voltooi. Uit 'n mens self is jy nie tot so iets in staat nie en besef dat sonder God se genade niks moontlik is nie.
- Aan my vrou Elize: Dankie Liez vir al jou ondersteuning en dat jy later vrede gemaak het daarmee dat wanneer ons gaan vakansie hou ek die rekenaar en 'n klomp boeke saamneem. Dankie vir jou aanmoediging en motivering. Dankie dat jy ook aandagtig geluister het elke keer wanneer ek 'n nuwe ontdekking maak en dit met jou gedeel het met groot opgewondenheid.
- Aan my ouers en my broer wil ek ook dankie sê vir al die aanmoediging en ondersteuning van julle kant af. Dankie dat julle altyd in my geglo het en nie een oomblik getwyfel het nie.
- Professor Ernest van Eck, dankie vir u leiding. Dit was voorwaar 'n voorreg om hierdie studie te kon doen onder u bekwame leiding. Dankie dat u elke keer so vinnig reageer het op 'n nuwe stuk werk wat ek afgehandel en aan u gestuur het.
- Die volgende persone wil ek ook bedank vir al die gesprekke en aanmoediging van hulle kant af. Professor Andries van Aarde, dankie dat u my gehelp het om die wêreld van die Nuwe Testament 'oop te breek' sodat dit 'n vormende impak op my lewe kan hê. Drr Barry van Wyk en Gert Malan, dankie ook vir julle aanmoediging.
- Aan die Nederduitsch Hervormde gemeentes Oudtshoorn en Kriel, dankie vir julle begrip en die ruimte wat julle aan my gegee het om met hierdie studie besig te kon wees.
- Dankie aan die Universiteit van Pretoria vir finansiële steun in die vorm van 'n studiebeurs.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1 INLEIDING

1.1	Probleemstelling	1
1.2	Hipotese	2
1.3	Navorsingsgapings	4
1.4	Navorsingsprogram	4
1.5	Samevattend	6

HOOFSTUK 2 DISSIPELSKAP – IMPLISIETE AMPSBEGRIP

2.1	Die historiese Jesus en hedendaagse ampsbeskouing	7
2.2	Jesus se missie – kerkstigting of verkondiging van die koninkryk?	20
2.2.1	Matteus 16:16-19.....	25
2.3	Die beweging rondom Jesus.....	36
2.4	Jesus se oproep tot dissipelskap.....	50
2.4.1	Jesus se oproep tot dissipelskap binne die groter struktuur van die Markusewangelie	50
2.4.2	Oproep tot dissipelskap	57
2.4.2.1	Selfverloëning	58
2.4.2.2	Kruis opneem	59
2.4.2.3	Navolging.....	62
2.4.3	Dissipelskap in die sosiale konteks van Jesus.....	63
2.4.4	Dissipelskap in Markus	64
2.4.4.1	Markus 8:34.....	65
2.5	Samevatting	70

HOOFSTUK 3 LEIERSKAP EN GROEPSDINAMIEK GESIEN VANUIT DIE SOSIALE WETENSAPPE

3.1	Inleiding	72
3.2	Die vorming van kleingroepe	73
3.2.1	Toestande in groeuvorming.....	78
3.2.1.1	Gunstige toestande vir verandering.....	79
3.2.1.2	Die visie van 'n nuwe situasie	79
3.2.1.3	Hoop op die realisering van 'n nuwe situasie.....	79
3.2.1.4	Kulturele konteks	80
3.2.2	Fases in groeuvorming	82
3.2.2.1	<i>Forming</i> (Vorming van 'n groep)	83
3.2.2.2	<i>Storming</i> (Strukturering in die groep)	84
3.2.2.3	<i>Norming</i> (Binding tussen lede van die groep)	85
3.2.2.4	<i>Performing</i> (Uitvoering)	85

3.2.2.5	<i>Adjourning</i> (Ontbinding)	86
3.3	Groepstrukture	87
3.3.1	Die struktureringssteorie van Anthony Giddens.....	87
3.3.2	Giddens se gebruik van ideologie	93
3.3.3	Kritiek teen Giddens se struktureringssteorie.....	95
3.4	Leierskap	96
3.4.1	Charismatiese leierskap.....	96
3.5	Mag/otoriteit	98
3.5.1	Mag en dominansie	99
3.5.2	Onderskeid tussen mag (dominansie) en otoriteit	100
3.5.3	Max Weber se tipologie van otoriteit.....	104
3.6	Samevatting	106

HOOFSTUK 4 GROEPSDINAMIEK VAN EN *CHARISMA* IN DIE BEWEGING RONDOM JESUS

4.1	Inleiding	108
4.2	Die gemeenskap in die tyd van Jesus.....	113
4.3	Hoe pas die omstandighede wat groeppvorming voorafgaan in in die vorming van die beweging rondom Jesus?.....	115
4.3.1	Gunstige toestande vir verandering	115
4.3.2	Die visie van 'n nuwe situasie	118
4.3.3	Hoop vir sukses	120
4.3.4	Kulturele konteks.....	121
4.4	Hoe pas Malina se vyf fases van groeppvorming in in die beweging rondom Jesus?	123
4.4.1	Groeppvorming (<i>forming</i>)	126
4.4.2	Strukturering (<i>storming</i>)	128
4.4.3	Groepsbewustheid (<i>norming</i>)	129
4.4.4	Uitvoering (<i>performing</i>)	130
4.4.5	Ontbinding (<i>adjourning</i>)	130
4.4.6	'n Tweede groepsbewustheid (<i>norming</i>)	132
4.5	Die institusionalisering van <i>charisma</i>	134
4.6	Weber se beskrywing van charismatiese otoriteit	135
4.7	'n Gewysigde weergawe van Weber se konsep van charismatiese otoriteit.....	136
4.7.1	Psigologiese en/of sosiologiese definiëring van <i>charisma</i>	137
4.7.2	Die belang van die charismatiese groep.....	137
4.7.3	Charismatiese leierskap en charismatiese otoriteit	138
4.7.4	<i>Charisma</i> en die wêreld van idees, norme en vertroue	139
4.7.5	Die konstruktiewe impuls van <i>charisma</i>	140
4.8	Die institusionalisering van <i>charisma</i> in die beweging rondom Jesus	142
4.9	'n Voorlopige definisie van institusionalisering en de-institusionalisering van <i>charisma</i>	145
4.10	Samevatting.....	146

HOOFSTUK 5 INSTITUSIONALISERING VAN *CHARISMA* IN DIE NUWE TESTAMENT EN DIE VROEË KERK

5.1	Institusionalisering van <i>charisma</i> by Paulus	150
5.1.1	Pauliniese ekklesiologie	150
5.1.2	Die kerk as liggaam van Christus	152
5.1.3	Paulus se verstaan en gebruik van <i>charisma</i>	157
5.1.4	Paulus se ampsbegrip op grond van sy verstaan van <i>charisma</i>	162
5.1.4.1	<i>Charismata</i> (bedieninge) in “unieke gemeentelike” omstandighede met verwysing na 1 Korintiërs 12:28 en Romeine 12:6-8	162
5.1.5	Het institusionalisering van <i>charisma</i> plaasgevind in die Pauliniese gemeentes?	165
5.1.5.1	Primêre en sekondêre institusionalisering	166
5.1.5.2	Institusionalisering in die gemeente in Jerusalem	167
5.1.5.3	Institusionalisering by Paulus?	169
5.1.6	Is Paulus se gedagtegang in kontinuïteit met Jesus se oproep tot navolging?	174
5.2	Istitusionalisering in die deuteropauliniese kerk en Pastorale briewe	175
5.2.1	Pauliniese invloed op Efesiërs en Kolossense	175
5.2.1.1	Kerkgrip	176
5.2.1.2	Ampsbegrip	179
5.2.2	Die Pastorale briewe	181
5.3	Institusionalisering in die vroeë kerk	187
5.3.1	Verskeie interpretasies van institusionalisering	188
5.3.1.1	Ignatius van Antiogië (ca 50 – 98/117 nC)	188
5.3.1.2	Klemens van Rome (onbekend – ca 101 nC)	190
5.3.1.3	Siprianus (ca 200 – 258 nC)	191
5.4	Het die ontwikkeling van die ampsbegrip in die vroeë kerk plaasgevind in kontinuïteit met die Jesussaak?	192

HOOFSTUK 6 VERSKEIE AMPSBESKOUIINGS VAN DIE REFORMASIE EN NEDELAND

6.1	Calvyn	194
6.1.1	Die invloed van ander reformatore op die denke van Calvyn	196
6.1.1.1	Die invloed van Martin Luther	196
6.1.1.2	Die invloed van Huldreich Zwingli	199
6.1.1.3	Die invloed van Martin Bucer	201
6.1.2	Calvyn se begroning van die amp in die Nuwe Testament en sy vertrekpunt uit die kerkgeskiedenis	203
6.1.2.1	Calvyn se gebruik van Efesiërs 4:11	205
6.1.2.2	Die begrippe herder en leraar by Calvyn	206
6.1.2.3	Verskillende komponente in die ampsbegrip van Calvyn	209
6.1.2.4	Instelling van die amp deur Christus	209
6.1.2.5	<i>Charisma</i> en amp	210
6.1.2.6	Roeping	211

6.1.2.6.1	Innerlike en uiterlike roeping	211
6.1.3	Funksionele ampsbegrip.....	212
6.1.3.1	Calvyn se onderskeiding tussen vier ampte	214
6.1.3.2	Verkiesing en bevestiging van ampsdraers	215
6.1.3.3	Verskillende benaminge vir ampsdraers	217
6.1.3.4	Tydlike en blywende ampte.....	220
6.1.4	Calvyn se ampsbegrip.....	221
6.2	Die amp in die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika.....	223
6.2.1	Amp en kerklike orde	223
6.2.2	Historiese verloop.....	226
6.2.2.1	Ouderling	226
6.2.2.2	Diaken.....	227
6.2.3	Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika	230
6.2.3.1	Die ouderling	231
6.2.3.2	Die diaken.....	234
6.3	Samevatting	235

HOOFSTUK 7 'N EIETDSE AMPSBEGRIP

7.1	Inleiding	237
7.2	Die begroning van 'n ampsbegrip	237
7.2.1	Mag en gesag	238
7.2.2	Diensbaarheid.....	239
7.2.3	Institusionalisering en struktuur	240
7.3	'n Eietdse ampsbegrip	244
7.3.1	Implisiete ampsbegrip	244
7.3.2	Institusionalisering, struktuur en orde	245
7.3.3	Funksioneel en kontekstueel	247
7.3.4	Uitdaging vir die kerk.....	250
7.4	Samevatting	251

HOOFSTUK 8 SLOTOPMERKINGS

BIBLIOGRAFIE	260

SAMEVATTING

ENGLISH SUMMARY

DIE VORMING VAN 'N EIETYDSE AMPSBEGRIP: JESUS SE OPROEP TOT DISSIPELSKAP

deur

ROBERT JOHANNES JONES

Promotor: Prof dr E van Eck

Departement Nuwe Testamentiese Wetenskap

Fakulteit Teologie, Universiteit van Pretoria

Graad: PhD

OPSOMMING

Hierdie studie het ten doel gehad om die ampsbegrip van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika (NHKA) te meet aan die “amp” of te wel bediening in die Nuwe Testament, en meer spesifiek Jesus se oproep tot dissipelskap in Markus 8:34. Daar is aangetoon dat die historiese Jesus steeds relevant is vir kerklike teologie in die opsig dat daar ’n saaklike kontinuïteit bestaan tussen die historiese Jesus en die kerk van vandag. Die slotsom waartoe gekom is, is dat daar in Jesus se oproep tot dissipelskap in Markus 8:34 ’n implisiete ampsbegrip teenwoordig is, waarvan diensbaarheid op grond van selfverloëning, kruis opneem en navolging, die essensie vorm.

Omdat die kerk bestaan uit ’n groep gelowiges en daar in die kerk ook leiding gegee moet word, is ook aandag gegee aan leierskap en die vorming van kleingroepe soos gesien vanuit die sosiale wetenskappe. As verdere rede hiervoor kan aangevoer word dat groeppvorming een van die belangrikste eienskappe is van institusionalisering.

Die resultate van hierdie gedeelte is toegepas op die beweging rondom Jesus ten einde te sien hoe *charisma* en institusionalisering daarvan in die beweging rondom Jesus gefunksioneer het. Verder is ook gekyk na groepsdinamiek in die beweging rondom Jesus op grond van die funksionering van *charisma* in hierdie groep.

Vervolgens is daar gewys op die rol wat institusionalisering van *charisma* gespeel het in die Pauliniese-, deuter-Pauliniese- en Pastorale Briewe. Kontinuiteit tussen die vroeë kerk en die Jesussaak is ook onder die soeklig geplaas.

Omdat die ampsbegrip van die NHKA onder andere baie sterk steun op die denke van die reformatore soos Calvyn, is Calvyn se ampsbegrip asook die invloed van ander Reformatore se denke op dié van Calvyn, aan die orde gestel.

Opsommend is 'n paar slotopmerkings gemaak oor die ampsbegrip van die NHKA soos verwoord in sy Kerkorde en bevestigingsformuliere. Die gedagte is dat hierdie opmerkings vir die NHKA as riglyn kan dien vir die vorming van 'n eietydse ampsbegrip. Die opsommende opmerkings word gemaak op grond van die resultate van die studie van Jesus se oproep tot dissipelskap ten einde te verseker dat die NHKA sy dienswerk doen in ooreenstemming met die Woord van God. Hierdie dienswerk word verrig in 'n wêreld wat ver verwyderd is van dié waarin Jesus geleef en gedien het.

Sleutelsterme

Historiese Jesus

Implisiete ampsbegrip

Vorming van kleigroepe

Charisma

Dissipelskap

Diensbaarheid

Struktuur

Institusionalisering

Reformasie

Eietydse ampsbegrip

THE FORMING OF A CONTEMPORARY UNDERSTANDING OF CHURCH OFFICE: JESUS' CALLING TO DISCIPLESHIP

by

ROBERT JOHANNES JONES

Promoter: Prof dr E van Eck

Department New Testament Studies

Faculty of Theology, University of Pretoria

Degree: PhD

SUMMARY

This study aims to examine the Netherdutch Reformed Church of Africa's (NHKA) understanding of church office and measure it by "office" or ministries in the New Testament, and specifically by Jesus' calling to discipleship in Mark 8:34. The relevance of the historical Jesus for contemporary church theology is indicated by the "essential" (Sache) continuity that exists between the historical Jesus and the church today. The study concludes that there is an implicit understanding of office present in Jesus' calling to discipleship in Mark 8:34. The essence of this calling is servitude based on self denial, the taking up one's cross and the following of Jesus.

Because the church consists of a group of believers, who needs guidance, a part of the study focuses on leadership and the forming of small groups as described by social sciences. Another reason why this focus is important is that group forming is an essential characteristic of institutionalization.

The results of this part of the study are applied to the movement around Jesus, the purpose of which is to study the functioning of *charisma* and institutionalization in this movement. Attention is also given to the group dynamic in the movement based on the functioning of *charisma*.

Subsequently the role of institutionalization in the Pauline-, deuteropauline- and Pastoral Epistles are shown. The continuity between the early church and the Jesus cause is examined as well.

The NHKA bases its understanding of church office to a large extent on the thoughts of reformers like Calvin. Therefore Calvin's understanding of church office, as well as the influence that other reformers' thoughts had on Calvin, is examined.

Consequently a few remarks are made on the NHKA's understanding of church office, as described in the NHKA church ordinance and the formulary for the confirmation of office-bearers. The aim is for these remarks to serve as a guideline for the NHKA to form a contemporary understanding of church office. The concluding remarks are derived from the results of the study on Jesus' calling to discipleship, with the aim of assuring that the NHKA serves and works in correspondence to the Word of God. This serving is done in a world very different from the one in which Jesus lived and served.

Key terms

Historical Jesus

Implicit view of church history

Forming of small groups

Charisma

Discipleship

Servitude

Structure

Institutionalization

Reformation

Contemporary understanding of church office